

УДК 316.62

DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2022.spec.9>

СПІЛЬНОТНІ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ РЕФОРМИ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Лариса Коробка

*Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України,
вул. Андріївська, 15, м. Київ, Україна, 04070
larisakorobka@gmail.com*

Статтю присвячено аналізу проблем ідентичності в сучасних зарубіжних і вітчизняних дослідженнях та формування спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу, що зумовлено потребою соціально-психологічної рефлексії процесу становлення, трансформації та взаємодії спільнотних ідентичностей у контексті євроінтеграційних цілей та завдань України. Показано, що процес ідентифікації та становлення ідентичності залежить від способу ідентифікації громадян з різними спільнотами та особливостей взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу та під впливом воєнних дій.

Набуття ідентичності розглянуто не лише як ідентифікацію з певною групою та її основними маркерами, а як вибір відповідного світогляду, певної ідеології та цінностей. Процес децентралізації представлено як такий, що пов'язаний із проявом європейських універсальних цінностей (відповідальності, самостійності, поінформованості). Зміст цього процесу полягає у виборі цих цінностей та слідуванні їм, у спроможності громади до мобілізації ресурсів для самоврядного розвитку.

Висвітлено проблеми становлення ідентичностей для новоутворених територіальних громад у процесі впровадження цієї євроінтеграційної реформи – створення нових ідентичностей, їх вписування в загальноукраїнський контекст, формування спільної ідентичності новоутвореної громади, співвідношення і взаємодії різних видів спільнотних ідентичностей (етнічної, національної, громадянської, європейської, регіональної, місцевої та ін.), які, як можна припустити, можуть *або конкурувати, або гармонійно співіснувати* між собою. Визначення соціально-психологічних ефектів взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційної реформи постає **перспективою наших подальших досліджень.**

Ключові слова: ідентичність, спільнотна ідентичність, децентралізація як євроінтеграційний процес, європейські цінності, відповідальність, самостійність, взаємодія ідентичностей.

Постановка проблеми. Необхідність дослідження проблеми становлення спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу зумовлюється новітніми викликами, які постали на тлі повномасштабної агресії росії проти України, а також потребою соціально-психологічної рефлексії проблеми взаємодії спільнотних ідентичностей та їхньої трансформації у контексті євроінтеграційних цілей та завдань України.

Вибір ідентичності – це не просто самоідентифікація з певною групою, з її основними маркерами, це ще й вибір відповідного світогляду, вибір певної ідеології та цінностей. Реформа децентралізації безпосередньо пов'язана з перерозподілом влади між державними та місцевими рівнями, що є лише формою децентралізації. Процес же децентралізації пов'язаний із проявом європейських універсальних цінностей. Зміст цього процесу полягає у залученні до провідних європейських цінностей.

Європейський Парламент у лютому 2022 року визнав децентралізацію однією з кращих реформ в Україні. Місцеве самоврядування отримало значні повноваження, перейняло відповідальність для ефективного вирішення питань місцевого значення. Інтенсивний місцевий розвиток та добробут населення стали основними пріоритетами. Це відповідає філософії Європейської хартії місцевого самоврядування. Однак реформування місцевого самоврядування не було завершено, а повномасштабна збройна агресія проти України поглибила проблеми та недоліки щодо ефективності впровадження цієї євроінтеграційної реформи й, зокрема, загострила проблему становлення та взаємодії спільнотних ідентичностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідентичність виявляється надзвичайно складним, багатограним і актуальним теоретичним конструктом для різних наук – філософії, соціології, соціальної психології та ін., актуальність якого стала більш виразною під час впровадження реформи децентралізації, особливо сьогодні – в умовах воєнних дій.

У сучасних філософських дослідженнях (Є. Бистрицький, М. Гібернау, М. Козловець, Ю. Руденко, Z. Bauman, B. Donahoe та ін.) ставиться низка актуальних питань про можливі межі змін ідентичностей особи, які збігаються з питанням про можливість довільного обрання людиною власної ідентифікуючої приналежності, а також про засади колективної єдності, спільнотності спільноти, єдності життєвого світу або єдності приналежності «нас» до певної етно- чи національної культури у контексті соціально-культурних вимірів ідентичності («ми-ідентичність») тощо [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Проблема ідентичності ґрунтовно піднімається в соціологічних дослідженнях (О. Кривицька; А. Пасісниченко; М. Рябчук, А. Sterbling та ін.) З точки зору соціологічного аналізу для розуміння ідентичності методологічне значення мають ідеї про те, що ідентичність: є складним соціокультурним феноменом; завжди є продуктом складних взаємодій об'єктивного і суб'єктивного, зовнішнього і внутрішнього; формуючись у певному соціокультурному середовищі, є як наслідком, так і елементом соціальної взаємодії тощо [8; 9; 10; 11].

Процесу формування ідентичностей українців було приділено увагу в дослідженнях українських соціальних психологів – В. Васютинського, Л. Коробки; В. Лазаренко, Н. Хазратової та інших, в яких піднімалися питання виявлення соціально-психологічних чинників і механізмів становлення, трансформації та конструювання ідентичності, зокрема у контексті закономірностей її впливу на політичну свідомість і поведінку мас та різних спільнот [12; 13; 14].

Якщо говорити про становлення, трансформацію та взаємодію спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу, то у фокус уваги дослідників (Я. Жаліло, О. Шевченко; Я. Котенко; А. Ткачук, Н. Наталенко та ін.) потрапляють проблеми ідентичності для новоутворених територіальних громад – створення нових ідентичностей об'єднаних територіальних громад, надання широких можливостей для їх оформлення та їх включення в загальноукраїнський контекст [15; 16; 17].

Водночас існує потреба науково обґрунтованого пояснення соціально-психологічних ефектів взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації та зміни не лише адміністративного, а й суспільно-політичного й економічного устрою під впливом воєнних дій, що й постало завданнями НДР лабораторії психології мас і спільнот інституту соціальної та політичної психології НΠΑН України на 2022–2024 роки.

Обґрунтування теоретичних засад дослідження проблеми становлення, трансформації та взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу є **метою** даної статті.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасного вітчизняного і зарубіжного досвіду теоретичного й емпіричного вивчення проблеми ідентичності у філософії, соціології,

психології (Є. Бистрицький; В. Васютинський; М. Гібернау, М. Козловець; О. Кривицька; В. Лазаренко; А. Пасісниченко; Ю. Руденко; М. Рябчук; А. Ткачук, Z. Bauman; В. Donahoe; А. Sterbling та ін.) показав, що ідентичність є складним соціокультурним феноменом, у якому вирізняються особистісні, соціальні та культурні аспекти. У межах індивідуальної ідентичності потрібно розрізняти «Я-ідентичності» (те унікальне, що відрізняє індивідів один від одного) і «Ми-ідентичності» (те, що в людей є спільного) та зважати на баланс між ними. Формуючись у певному соціокультурному середовищі, ідентичність є як наслідком, так і елементом соціальної взаємодії. Визначення ідентичності – це питання історичності буття спільноти, результатом якого є напрацювання цілого переліку алгоритмів як у сфері соціальної взаємодії всередині спільноти, так і у відносинах з навколишнім світом.

Ідентичність, як свідчать дослідження, залишиться однією з чинних характеристик людського буття – його сутнісною ознакою, яку виявив наш час. Як наголошують дослідники, найсерйозніша тематизація проблеми ідентичності починається там, де виникають граничні загрози самій ідентичності [1; 4; 6; 9].

Так, З. Бауман загрози ідентичності пов'язує з такими наслідками глобалізації, як невизначеність, тривога і страх тощо. Натомість завжди залишається важливе завдання пристосування ідентичності з тієї причини, що ні умови життя, ні певні можливості, ні природа загроз не припиняють постійно змінюватись, а переформування ідентичності стає завданням усього життя і ніколи не завершується [6].

Дослідники зауважують, що ідентичність не буває стабільною та єдиною, у динамічно змінюваному і напруженому сучасному світі ідентичність стає все більш нестабільною і крихкою [2; 4; 6].

Під час аналізу ідентичності також акцентується увага на таких її параметрах, як *інтенціональність* (коли ідентичність може не усвідомлюватися, що позначається дослідниками як просте «чуття спільноти» [3]) та *соціальна множина ідентичностей* [9; 11].

Термін «множинна ідентичність» використовується для підкреслення активного стану формування соціальних ідентичностей, які конструюються під впливом агентів, структур та дискурсів. А. Пасісниченко вказує: «Участь у різних дискурсах та слідування різним рольовим моделям поведінки призводить до утворення множинних уявлень про себе. Ці уявлення взаємодіють між собою, утворюючи сукупність різних ідентифікацій, які актуалізуються залежно від контексту та потреби» [9, с. 166].

Ідеться і про те, що поняття ідентичності має обов'язковий та необхідний рефлексивний вимір – спрямованість учасників в актах самоусвідомлення на віднесення себе до тієї чи тієї спільноти, колективу [1]. Зазначається, що ідентичність визначається не лише тим, що людина (або спільнота) про себе думає, як і з чим себе ототожнює, а й тим, що про неї думають, із чим її ототожнюють інші [10]; що наявність у спільноти сформованої ідентичності є важливою передумовою її суб'єктності, а також запорукою єдності, сталості та розвитку [16, с. 6].

Якщо під час аналізу ідентичності звернутися до питання індивідуального і колективного, то ідентичність як процес, умова буття або становлення постійно оновлюється, утверджується або видозмінюється як на рівні індивіда, так і на колективному рівні. Не слід протиставляти індивідуальні та колективні ідентичності. Колективні ідентичності не можуть існувати поза чи окремо від індивідів. Водночас колективні ідентичності знаходяться в процесі узгодження, утвердження або зміни завдяки індивідам, які ідентифікують себе з означеною групою та діють від її імені.

Колективні ідентичності формулюються з посиланням на різні виміри, зокрема ті, які найчастіше розуміються з точки зору національності, етнічної приналежності, раси, споріднення, мови, релігії, місцевого або регіонального походження або орієнтації,

історичного досвіду, соціального класу, статі, покоління та участі у громадських рухах. Як стверджують науковці, ці виміри колективної ідентичності, які самі складно структуровані, можуть поєднуватися різними способами [7].

Поняття колективної ідентичності використовується для позначення ідентичності групи, спільноти в цілому. Колективна ідентичність, як зауважують О. David, D. Bar-Tal, має складну структуру, опис якої здійснюється шляхом об'єднання двох рівнів аналізу – мікрорівня, який стосується визнання та категоризації окремими членами суспільства належності до групи з супутніми когнітивними, емоційними та поведінковими наслідками, та макрорівня, що стосується поняття колективної ідентичності, що позначає спільне усвідомлення членами суспільства того, що вони є членами колективу. Цей рівень включає, з одного боку загальні ознаки, які характеризують колективну ідентичність, застосовуються до колективів макрорівня та дозволяють порівнювати їх між собою. З іншого боку, він є конкретним і складається зі змістовних характеристик, які забезпечують унікальні риси колективної ідентичності [18, с. 354].

Визначення терміна «колективні ідентичності», як зазначає у своїй роботі А. Sterbling, включає будь-який процес формування спільноти та соціалізації, який призводить до чітко визначених соціальних утворень, хоча комунікативні процеси самоідентифікації й ідентифікації з іншими та відповідні установки мають визначальне значення, а питання множинної ідентичності набувають сьогодні ще більшого значення [11].

Аналізуючи колективні ідентичності українців, Т. Воропаєва зазначає: «Не кожна форма колективної ідентичності може стати спільною для більшості членів українського суспільства. Зокрема, етнічна, регіональна та релігійна ідентичності є колективними, але через поліетнічність та поліконфесійність українського суспільства і наявність в Україні багатьох різних регіонів вони не будуть спільними для більшості громадян. А такі форми колективної ідентичності, як громадянсько-політична ідентичність, європейська континентальна та європейська цивілізаційна ідентичності, можуть стати спільними для більшості громадян України» [19, с. 12].

Слід зазначити, що визначення ідентичності – це питання історичності буття спільноти, результатом якого є напрацювання цілого переліку алгоритмів як у сфері соціальної взаємодії всередині спільноти, так і у відносинах з навколишнім світом. Спільнота ж розуміється нами згідно з психологічною теорією спільноти В. Васютинського «як відносно велика (численна) номінально-реальна соціальна група, що виділяється за наявністю спільної ознаки, яка є для багатьох або більшості її носіїв суб'єктивно значущою, а кількість таких носіїв досягає достатнього критичного рівня» [12, с. 18].

Отже, процес ідентифікації та трансформації ідентичності буде залежати від способу ідентифікації громадян з різними спільнотами та особливостей взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах соціальних змін, що відбуваються внаслідок повномасштабної війни та на шляху до євроінтеграції.

У рамках нашого дослідження ми розуміємо спільнотну *ідентичність* як багаторівневий системний конструкт, що формується внаслідок осмислення особою своєї належності до певної спільноти та суб'єктивного ставлення до цієї належності. Особа може одночасно переживати належність до кількох спільнот та по-різному ставитись до цієї належності.

Ще один важливий аспект проблеми ідентичності, що висвітлюється дослідниками, – це екзистенційний сенс поняття ідентичності, що вказує на спільний вимір буття, до якого належить індивід, у який він занурений самим фактом власного існування [2].

На цей сенс, як свідчать сьогоднішні події в Україні, вказує рішучість відстоювання власного культурного світу (життєвого світу) ціною власного життя, адже, як зазначає

Є. Бистрицький, «із втратою власної ідентичності втрачається смисл не тільки колективного, а й індивідуального буття – власна автентичність. Самопожертва для захисту та збереження колективної ідентичності, «нашого» життєвого світу в критичних ситуаціях зіткнення світів, вочевидь, доводить її зобов'язувальну реальність, яка долає страх персонального небуття» [2, с. 55].

Отже, можемо говорити про те, що найбільш рельєфно ідентичність проявляється у кризових ситуаціях. Однією з найпотужніших за травмивним впливом і наслідками для людей є війна, яка водночас виступає сьогодні в якості найбільш виразного і дієвого подражника кристалізації національної свідомості та ідентичності українців.

Аналіз проблеми ідентичності та її трансформації під впливом воєнних дій дав нам підстави для виокремлення соціально-психологічних та політико-психологічних аспектів дослідження ідентичностей населення України в умовах війни. Вони пов'язані одночасно із травматизацією та із переосмисленням, трансформацією ідентичностей внаслідок війни [13; 14].

Війна для кожного українця, для громад, спільнот постала лакмусовим папірцем. У цій складній ситуації саме місцеві очільники та громади проявили себе гідно та згуртовано. Це з високою вірогідністю свідчить про *вдало проведену децентралізацію і вибори у громадах*, що сприяло формуванню персональної відповідальності керівників об'єднаних громад перед людьми та посиленню потенціалу громад для мобілізації ресурсів і виконання солідарних дій.

Саме усвідомлення власної відповідальності за процес державного управління на різних рівнях, самостійність та поінформованість, а також спроможність громади до мобілізації ресурсів для самоврядного розвитку свідчить про слідування провідним європейським цінностям, залучення до яких відображає сутність децентралізації.

Внаслідок впровадження реформи децентралізації місцеве самоврядування в Україні було суттєво переосмислене. Воно отримало значні повноваження, перейняло відповідальність та збільшило фінансові ресурси для ефективного вирішення питань місцевого значення. Місцеві послуги стали ближчими до людей, місцева влада стала більш підзвітною і демократичною, інтенсивний місцевий розвиток та добробут населення стали основними пріоритетами.

Такий підхід засновано на кращих європейських практиках, а загальна рамка місцевого самоврядування в Україні відтепер відповідає філософії Європейській хартії місцевого самоврядування. Із підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Україна активно почала рухатись шляхом європейської інтеграції, що передбачає продовження втілення реформи децентралізації із урахуванням нових викликів і загроз.

Фокусування на аналізі проблеми *становлення ідентичностей в умовах децентралізації* показало таке: однією з перешкод проведенню ефективної реформи децентралізації є низька активність громадян, їхнє небажання брати відповідальність на себе і приймати рішення [20, с. 13]; неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав, інтересів та досягнення спільних цілей розвитку громади [16, с. 4]; після свого суттєвого переформатування за наслідками реформи територіальні громади зіткнулися чи зіткнулися з боротьбою двох протилежних трендів – конструктивного (формування спільної ідентичності новоутвореної громади, спрямованої на згуртованість і майбутній розвиток) і деструктивного (атомізація суспільства та творення малих, замкнутих спільнот, яким притаманна своя ідентичність, агресивно спрямована на зовнішній світ) [17, с. 27]; необхідність становлення сучасних засад ідентичності як підґрунтя для відновлення довіри до інститутів влади [15, с. 99] тощо.

На основі здійсненого аналізу процесу децентралізації в Україні Українським незалежним центром політичних досліджень у 2017 році та аналізу, представленого у науковій доповіді групи дослідників у 2020 році [20; 15], виокремлено проблеми ідентичності для новоутворених територіальних громад, які потребують уваги:

– об'єднані територіальні громади можуть складатися з поселень, які слабо інтегровані між собою, мають суттєві відмінності за різними ознаками, тому формування спільної ідентичності для таких громад є так само необхідним, як і для України загалом;

– відмінності в місцевих ідентичностях усередині територіальних громад можуть створювати проблеми для розвитку таких громад, бути джерелом недовіри до місцевої влади, її рішень і дій, адже, як свідчать дослідження, українці традиційно критично ставляться до влади;

– у процесі створення нових ідентичностей територіальних громад важливо врахувати фактор вписування цих ідентичностей у загальноукраїнський контекст задля уникнення тенденцій ізоляціонізму місцевої влади. Необхідно надати широкі можливості для оформлення «нових ідентичностей об'єднаних громад»;

– співвідношення та взаємодія національної та регіональної ідентичностей, остання з яких в умовах децентралізації набуває потенційної сили;

– необхідність спиратися для більш ефективної реалізації реформи децентралізації як на загальнонаціональні інтереси, так і на потреби місцевих громад тощо.

Також під час аналізу проблеми децентралізації та становлення ідентичностей експерти зауважують, що кожна регіональна ідентичність має традиційну та модерну складову частини: традиційні риси дісталися у спадок від умовно попередньої історичної епохи і продовжують автоматично відтворюватися; модерні, які здебільшого їм суперечать, склалися і продовжують виникати внаслідок сучасних подій та змін. Отже, процес впровадження децентралізації без урахування специфіки співвідношення «традиції та модерну» у структурі регіональних ідентичностей може призвести до загроз автономізації чи сепаратизації окремих регіонів країни. Зазначається, що в термінах аналітичної опозиції «традиція – модерн» децентралізація є проявом європейських універсальних цінностей, що посилюють модерний компонент регіональної ідентичності. Натомість вона суперечить радянським звичкам, а отже, вступає у конфлікт із традиційною складовою [21].

Отже, можемо говорити про те, що децентралізація є реформою сучасного, модерного змісту. Цей процес пов'язаний із вибором європейських універсальних цінностей – відповідальності, самостійності, поінформованості тощо – та слідуванням їм.

Також зазначимо, що в сучасних дослідженнях (М. Козловець; Я. Котенко; В. Лазаренко; А. Пасісниченко; Ю. Руденко; А. Ткачук; А. Sterbling та ін.) представлено ґрунтовний аналіз різних ідентичностей – етнічної, національної, громадянської, європейської, регіональної, локальної (місцевої) та інших, їхньої сутності та особливостей прояву [4; 16; 14; 9; 5; 17; 11]. Оскільки предметом нашого подальшого дослідження є соціально-психологічні особливості становлення і взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційної реформи, то до загального переліку ідентифікаційних координат вважаємо за доцільне включити ті різновиди соціальних спільнотних ідентичностей (етнічної, національної, громадянської, європейської, а також, місцевої та регіональної), які, як можна припустити, можуть *або конкурувати, або гармонійно співіснувати* між собою.

Висновки. Здійснений аналіз проблеми становлення та взаємодії спільнотних ідентичностей та їхньої трансформації в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу засвідчив, що прагнення до набуття ідентичності викликане глибокою психологічною потребою людини в упорядкованості уявлень про себе і своє місце в загальній картині

світу. Це вибір відповідного світогляду, певної ідеології та цінностей. Процес ідентифікації та трансформації ідентичності залежить від способу ідентифікації громадян з різними спільнотами та особливостей взаємодії спільнотних ідентичностей в умовах соціальних змін, що відбуваються внаслідок децентралізації як євроінтеграційного процесу та під впливом воєнних дій.

У європейському контексті реформа децентралізації має сучасний, модерний зміст, а її ефективна реалізація на різних рівнях потребує активізації самостійності, відповідальності й поінформованості як провідних європейських цінностей. Усвідомлення власної відповідальності за процес державного управління на різних рівнях, вияв самостійності та поінформованості, а також спроможність громади до мобілізації ресурсів для самоврядного розвитку буде свідчити про слідування провідним європейським цінностям, залучення до яких відображає сутність децентралізації.

Якщо говорити про становлення й трансформацію спільнотних ідентичностей в умовах децентралізації як євроінтеграційного процесу, то фокус уваги буде спрямований на вивчення соціально-психологічних ефектів взаємодії спільнотних ідентичностей (етнічної, національної, громадянської, європейської, регіональної, місцевої) та особливостей співвідношення модерного і традиційного компонентів у структурі регіональних ідентичностей, які в умовах децентралізації набувають потенційної сили, що й постане **перспективою наших подальших досліджень.**

Список використаної літератури

1. Бистрицький Є. Ідентичність, спільнота і політичне судження. *Філософська думка*. 2013. № 4. С. 41–61.
2. Бистрицький Є. Народження чужого з ідентичності спільноти. *Ideology and politics journal*. 2020. № 2 (16). С. 42–61.
3. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ : Темпора, 2012. 303 с.
4. Козловець М. Національна ідентичність у контексті глобалізації: соціально-філософський аналіз : автореф. дис. ... д-ра філософ. наук : 09.00.03. Київ. 2010. 36 с.
5. Руденко Ю.Ю. Консолідаційна модель національної ідентичності: від теорії суверенітету до теорії політичної модернізації : монографія. Київ : «Видавництво «Людмила», 2020. 364 с.
6. Bauman Z. Migration and Identities in the Globalized World. *Philosophy Social Criticism*. 2011. Vol. 37. № 4. P. 425–435.
7. Donahoe B., Eidson J., Feyissa D. et al. The Formation and Mobilization of Collective Identities in Situations of Conflict and Integration. *Max Planck Institute for Social Anthropology Working Papers. Working Paper*. 2009. No. 116. 48 p.
8. Кривицька О. Спільна ідентичність в умовах дезінтеграції українського суспільства: особливості і шляхи формування. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2018. Випуск 3–4 (95–96), С. 124–141.
9. Пасісниченко А.В. Європейська ідентичність як дискурсивний феномен: особливості конструювання : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01 ; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Харків. 2016. 217 с.
10. Рябчук М.Ю. «Химера національної ідентичності»: кілька методологічних проблем. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2018. № 3–4 (94–95). С. 23–28.
11. Sterbling A. Collective Identities. *The Handbook of Political, Social, and Economic Transformation. Edited by Wolfgang Merkel, Raj Kollmorgen and Hans-Jürgen Wagener*. Oxford University Press. 2019. P. 416–420.
12. Васютинський В. Психологічні виміри спільноти : монографія. Київ : Золоті ворота, 2010. 120 с.

13. Korobka L.M. Transformation of community identities under the influence of war. *The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society* : conference proceedings, July 30–31, 2022. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. 129–132.
14. Лазаренко В.О. Переконструювання просторової ідентичності внутрішньо переміщених осіб засобами ментального картографування : дис. докт. філософії. Київ. 2020. 295 с.
15. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наукова доповідь / О.В. Шевченко, В.В. Романова, Я.А. Жаліло та ін. ; за наук. ред. Я.А. Жаліла. Київ : НІСД. 2020. 153 с.
16. Котенко Я. Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навчальний модуль). Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 44 с.
17. Ткачук А.Ф., Наталенко Н.В. Місцева ідентичність. Для територіальних громад і не тільки. Київ : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 97 с.
18. David O., Bar-Tal D. A Sociopsychological Conception of Collective Identity: The Case of National Identity as an Example. *Personality and Social Psychology Review*. 2009. № 13 (4), P. 354–379.
19. Воропаєва Т. Спільна ідентичність в контексті консолідації українства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Українознавство»*. 2016. № 1 (18). С. 11–14.
20. Децентралізація в Україні: досягнення, надії і побоювання / International Alert / Український незалежний центр політичних досліджень. 2017. 31 с.
21. Кисельова В. Децентралізація та регіональні ідентичності: парадокси взаємодії. URL: <https://hvylya.net/analytics/politics/detsentralizatsiya-i-regionalni-identichnosti-paradoksi-vzayemodiyi.html>.

COMMUNITY IDENTITIES IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION AS A EUROINTEGRATION REFORM: PROBLEMS OF FORMATION AND INTERACTION

Larysa Korobka

*Institute for Social and Political Psychology
National Academy of Educational Sciences of Ukraine,
15, Andriivska Str., Kyiv, Ukraine, 04070
larisakorobka@gmail.com*

The article is devoted to the analysis of the identity problem in modern foreign and domestic studies and the formation of community identities in conditions of decentralization as a process of European integration. This is due to the need for social and psychological reflection of the process of formation, transformation and interaction of community identities in the context of European integration goals and tasks of Ukraine. It is shown that the process of identification and identity formation depends on the way citizens identify themselves with different communities, peculiarities of the community identities interaction in conditions of decentralization as a European integration process and under the influence of military actions.

Developing an identity is considered not only as identification with a certain group and its main markers but also as a choice of an appropriate worldview, certain ideology and values. It is shown that decentralization process is connected with the manifestation of European universal values (responsibility, independence, awareness). Its content consists in choosing these values and following them, in the community's ability to mobilize resources for self-governing development.

The problems of the identities formation for newly formed territorial communities in the process of implementing this European integration reform are highlighted – the new identities creation, their inclusion in the all-Ukrainian context, the formation of a common identity of the newly formed community,

the correlation and interaction of various types of community identities (ethnic, national, civic, European, regional, local). It is assumed that these types can either compete or coexist harmoniously with each other. Determining the social and psychological effects of the community identities interaction in conditions of decentralization as a European integration reform will become **the perspective of our further research.**

Key words: identity, community identity, decentralization as a European integration process, European values, responsibility, independence, interaction of identities.